

»PŁODONOSNO PRUZITI NARODU BOZJEM HRANU PISMA«

Nagovor pape Pavla VI o pravilnom tumačenju Riječi Božje

Dr Jerko FUCAK

Talijansko biblijsko društvo, u koje je učlanjeno više stotina profesora Svetoga pisma i dr., svake druge godine priređuje studijski nacionalni biblijski tjedan. Taj je tjedan ove godine održan u Rimu od 22. do 26. rujna, a bio je posvećen vrlo suvremenoj temi: *Egzegeza i hermeneutika*. Među predavanjima se ističu osobito: Valori, *Problem interpretacije danas*; D. G. Giavini s lombardskom grupom, *Značajke biblijskoga govora*; Alonso Schökel, *Biblija kao prvi hermeneutski momenat*. Posebna su predavanja, pojedinačna i grupna, bila o Bultmannu (egzistencijalna interpretacija), Ebelingu, Fuchsu i Robinsonu («nova hermeneutika»), o hermeneutici i filozofiji kod Ricoeura i Bettija, o odnosu Zajednice i Učiteljstva i dr.

Sudionike Tjedna primio je u posebnu audijenciju papa Pavao VI te održao značajan govor koji je sav u duhu koncilске konstitucije o božanskoj Objavi, br. 23: »Sveti sabor bodri sinove Crkve koji obrađuju biblijska pitanja da, danomice obnavljajući polet, svestranim proučavanjem u skladu sa shvaćanjem Crkve i dalje ustraju na sretno poduzetu poslu.« Papa u svom govoru daje nekoliko vrlo važnih smjernica za pravilno i plodonosno tumačenje Sv. pisma. Zato govor donosimo u cijelosti.

Posebno smo počašćeni što jutros možemo primiti vaš birani skup, dragi sudionici XXI biblijskog tjedna profesora Svetog pisma u Italiji. Čestitamo vam što ste u tako velikom broju sudjelovali na tako zauzetom i važnom tečaju posadašnjnja; radosni smo što vam jutros možemo progovoriti prije svega kao svećenicima, potpuno posvećenima Kristu, a osim toga i kao predavačima biblijskih znanosti u talijanskim

sjemeništima, kao onima dakle koji žarkim i brižljivim umovima svojih studenata otvarate tajne razumijevanja objavljene Riječi. Vaša je odgovornost to veća što se, uz pomoć Božanskoga Branitelja, više mora mjeriti i biti slična odgovornosti Sina Božjega, koju na neki način nastavlja i produžuje u tim mladim umovima: *Tada im otvori pamet da razumiju Pisma* (Lk 24,45).

Upravo zato da biste uvijek bolje i bolje ispunjavali ovu strahovitu zadaću, suočili ste se ove godine s veoma važnom temom: »Egzegeza i hermeneutika«. Nad tim izborom izražavamo svoje zadovoljstvo Biblijskom udruženju Italije i njegovim neumornim animatorima, napose predsjedniku P. Giovanniju Canfora, komu zahvaljujemo i na ljubaznim riječima kojima nas je pozdravio. Vrijedni su vam specijalisti prikazali problem egzegeze i hermeneutike: prvu, egzegezu, shvaćenu kao tradicionalno djelovanje tumača svetih knjiga kako ju je ocrtala enciklika *Divino afflante* Pija XII i III i VI poglavlje dogmanske konstitucije *Dei Verbum*, ne zaboravivši ni ono na što je već podsjetio sv. Augustin: »Umijeće onih koji žele poznavati Pisma treba da najprije uzna-stoji ispraviti njegove rukopise« (Doct. chr. II, 14; PL 34,46); drugu, hermeneutiku, kao studij sredstava i samog tumačiteljskog procesa u najširem smislu, tj. korijena, uvjeta i trenutaka tumačenja, uključujući ovamo i samoga tumača. U toj ste temi s mnogo pažnje — kako smo mogli razaznati iz nacрта predavanja — promatrali proces koji je — doprinosom svakog poštovanja vrijednih znanstvenih radnika — egzegezu odvojene, protestantske braće usmjerio prema potpunom razumijevanju značenja biblijskog teksta. Tema je, ponavljamo, vrlo važna; i dosta je sjetiti se da ona nalazi svoj odjek u teologiji, katehezi, pa i u samom mentalitetu današnjeg čovjeka — koji u svemu traži jednostavne i jasne pojmove i sve sudi prema horizontu svoje sposobnosti razumijevanja — pa da se uoči kako je urgentno i do uzbudljivosti aktualno vaše razmišljanje o načinu tumačenja i razjašnjenja trajne poruke Pisma.

Ne možemo, očito, ulaziti u specifični aspekt pitanja o kojima ste raspravljali, ali želimo iskoristiti ovu priliku da pred vas iznesemo neka razmišljanja i neka načela koja nam se čine presudnima da vas vode u vašoj delikatnoj znanstvenoj djelatnosti koja ima tako odlučujućih odraza na život i formaciju čovjeka, kršćanina. Naše riječi odražavaju tjeskobu Crkve koja kao »pobožna slušateljica Riječi Božje« (*Dei Verbum* 1) i njezina autentična tumačiteljica promiče svaki napor koji smjera k tomu »da bi, iz dana u dan sve dublje, dosegla razumijevanje Svetog pisma pa svoje sinove bez prestanka pasla božanskim riječima« (ondje 23), brinući se da nauk — kako je opet rečeno u Dekretu o pastirskoj službi biskupa — bude izložen »na način prilagođen potrebama vremena, tj. na način koji odgovara teškoćama i pitanjima koja najviše opterećuju i muče ljude« (*Christus Dominus* 13).

Zato ne možemo a da sa zadovoljstvom ne istaknemo neke zahtjeve koji izlaze iz obnovljena interesa za hermeneutski proces.

1. Prije svega uvjerenje da tumačenje nije iscrplo svoje zadaće sve dok nije pokazalo kako se *značenje Pisma može odnositi na sadašnji spasenjski trenutak*, tj. sve dok ga nije primijenilo na sadašnje okolnosti Crkve i svijeta. Nimalo ne umanjujući vrijednost filološkog, arheološkog i povijesnog tumačenja teksta, koje uvijek ostaje potrebno, mora se istaknuti kontinuitet između egzegeze i propovijedanja koji je konstitucija o Božanskoj objavi izrazila ovim riječima: »Katolički egzegeti i drugi proučavatelji svete teologije treba da se, pomno ujedinjujući sile, trude kako bi — pod budnim okom svetog učiteljstva — uz prikladna pomoćna sredstva tako istraživali i iznosili božanska Pisma da što veći broj službenika božanske riječi uzmogne puku Božjemu s plodovitošću pružati hranu Pisama koja rasvjetljuje duh, učvršćuje volju i srca ljudska raspljuje na ljubav Božju« (Dei Verbum 23). I to neka bude rečeno posebno vama koji formirate buduće svećenike.

2. Još nešto: u svakom tumačiteljskom procesu, ponajpače kad je posrijedi Riječ Božja, *tumačeva osoba nije izvan samoga procesa*, nego je u nj uvučena, stavljena je pod upitnik sa svim svojim bićem. Ako je Riječ Božja »živa i djelotvorna« (Heb 4,12) i ako je »kadra sazidati i dati baštinu među svima posvećenima« (Dj 20,32), da bi se moglo doći u ozbiljan kontakt s njome i smatrati je onim što ona uistinu jest — Riječju Božjom koja djeluje u »onima što vjeruju« (usp. 1 Sol 2,13), potrebno je ući u dijalog koji ona želi autoritativno zapodjeti sa svakim čovjekom. Svrha je božanskih Pisama upravo da daju mudrost »koja dovodi k spasenju po vjeri u Isusa Krista, da čovjek Božji bude savršen — opremljen za svako dobro djelo« (2 Tim 3,15—17). Pismo, dakle, istražuje svoga istraživača prije nego što on istražuje Pismo, pa mu se zato mora približiti s ovom poniznom raspoloživošću koja jedina omogućuje potpuno razumijevanje poruke.

3. Zapazimo na trećemu mjestu naglasak stavljen na *potrebu da se traži neka konaturalnost s interesima, problemima i temama teksta* da bismo se mogli otvoriti i slušati ga. Sam Bog koji se u Pismima objavljuje, sam Duh koji govori na usta svetih pisaca pokreće i naše srce da ga tražimo, potiče u nama milost raspoloživosti i slušanja. Crkva, u čijem su se krilu ova Pisma rodila, još i nas danas hrani za život duha i svojom nam Predajom prenosi osnovna stanovišta koja u Pismu nalaze svoju prvu pisanu motivaciju.

ZAHTJEV VJERNOSTI RIJEČI I NJEZINU UTJELOVLJENJU

Ali nadasve je u sadašnjem usmjerenju važno istaknuti pravu vjernost Riječi. Taj zahtjev, koji različiti znanstvenjaci izriču na različite načine i u različitim, međusobno često i oprečnim oblicima, prožimlje

sve slušanje Riječi u Crkvi. To je vjernost koja kao svoj konačni termin ima osobu Gospodina umrloga i uskrsnuloga, davaoca Duha, i osobu Oca koga je on očitovao. Krist je prva »egzegeza« Oca, njegova »Riječ«, koja ga očituje, i svaka se druga riječ o Bogu i o Kristu temelji na toj prvoj objavi Oca.

A budući da se Riječ Božja povijesno očitovala u tijelu, a dosljedno tome poslužila se i ljudskim govorom, njegove riječi, riječi prvih svjedoka, i poslužitelja riječi, onih koje je Duh pokrenuo da autentično izraze otajstvo njegova pojavka među ljudima, ostat će zauvijek osnovna norma svega što će se o Kristu reći sve do kraja vjekova.

Utjelovljenje Riječi, poniženje kojim je uzeo jedno vremenito obličje u jednoj određenoj povijesnoj epohi, u okviru jedne određene kulture, činjenica je koja se odražava na svim susljednim kulturama i pridonuje ih da se neprestano i vjerno okreću prema ovom povlaštenom trenutku i puste da on djeluje u njihovoj nutrini kao nezamjenjivo formativno počelo. Ali vjernost utjelovljenoj Riječi traži isto tako, snagom dinamike Utjelovljenja, da poruka u svoj svojoj cjelovitosti postane prisutna ne čovjeku općenito, nego čovjeku današnjice, onomu kojemu se poruka sad upravo navješćuje. Krist je postao suvremenik nekim ljudima i govorio je njihovim jezikom. Vjernost prema njemu traži da se ta suvremenitost nastavi. Tu je sve djelo Crkve s njezinom Predajom, Učiteljstvom i propovijedanjem.

Egzegeti treba da doprinesu svoj udio ovoj zadaći. Vjernost modernom čovjeku obvezuje i teška je, ali potrebna, ako hoćemo do dna biti vjerni poruci. Ona nije servilizam ni mimetizam, nego odvažno propovijedanje križa i uskrsnuća u pouzdanoj sigurnosti da takva poruka ima svoj odjek i u srcu modernog čovjeka. Povijest Crkve pruža nam svijetle primjere ovakve odvažne aktualizacije riječi. Sveta Katarina Sijenska, koju ćemo uskoro na svoju utjehu proglasiti učiteljicom Crkve, govorila je ljudima svoga vremena jezikom toplim i odlučnim u posvemašnjoj vjernosti evanđeoskoj poruci. Između dvije vjernosti — vjernosti objavljenoj Riječi i vjernosti današnjem čovjeku — ne može i ne smije biti suprotnosti. Prva vjernost sadrži apsolutnu i nezamjenjivu normu, a druga sugerira modalnosti prevođenja i tumačenja poruke.

To je, predragi sinovi, ono na što smo htjeli privući vašu pažnju s velikom zahvalnošću za vaše studije, s iskrenim povjerenjem u vaše odgojno djelo, s radosnom nadom u napredak biblijskih znanosti, jer on uključuje i vrlo veliku ekumensku važnost. Ustrajno nastavite u svom poniznom, šutljivom, upornom radu; Crkva računa s vama, s vašom vjernošću prema svom učiteljstvu, a nadalje, ponavljamo, s vašom predanošću u odgajanju Kristovih poslužitelja i djelitelja otajstava Božjih (usp. I Kor 4,1), jer to je djelo više od svakog drugog dostojno pohvale, ohrabrenja i nagrade. Gospodin neće prestati pomagati vam svojim svjetlom i davati vam svoju utjehe da uzmognete uranjati u more Svetog pisma, kako ga zove sv. Ambrozije (Ep 2,3), more

»koje sadržava skrivena značenja i dubinu proročkih zagonetnosti«, da ga uzmognete sve bolje i bolje poznavati i drugima tumačiti. S našim apostolskim blagoslovom.

SUMMARIUM

Vere dignum aestimamus Pauli VI adducere sermonem quem coram membris Societatis biblicae italicae septembre mense hebdomadam studio biblico hoc quoque anno consecrantis paterne proferre dignatus est. In croaticam igitur linguam versum sermonem offerimus. Pretiosa inveniuntur verba ac fructifera Sacrae scripturae interpretatione. Hodierni processus hermeneutici haud ignarus, specialem accentum ponit Pontifex in fidelitate erga verbum ac ipsius incarnationem, quae fidelitas non solum comprehendit tempus quo Verbum apparuit sed etiam hodiernum tempus in quo lingua utamur oportet ut a homine hodierno intellegi Scriptura valeat. Inter duas fidelitates: Verbo ac homini nostrae aetatis non contradictionem sed unionem videre oportet, cum fidelitas erga Verbum apsolutam ac incomutabilem normam, erga hominem vero huic subordinatam, potius in traductionis ac interpretationis eiusdem modalitate consistens dicatur.